

(/)

🏠 (/)

> Royal historie, adel, herregårde ([http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/royal-historie-adel-og-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/royal-historie-adel-og-borger-landbrug-handvaerk-industri)

[borger-landbrug-handvaerk-industri](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/royal-historie-adel-og-borger-landbrug-handvaerk-industri))

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Frederik i flåden

← [Forrige artikel \(http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/royal-historie-adel-og-borger-landbrug-handvaerk-industri/noerre-vosborg-i-tid-og-rum-bd-1-og-2\)](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/royal-historie-adel-og-borger-landbrug-handvaerk-industri/noerre-vosborg-i-tid-og-rum-bd-1-og-2)

Frederik i flåden

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 859

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/royal-historie-adel-og-borger-landbrug-handvaerk-industri/frederik-i-flaaden)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/royal-historie-adel-og-borger-landbrug-handvaerk-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/royal-historie-adel-og-borger-landbrug-handvaerk-industri/frederik-i-flaaden)

[industri/frederik-i-flaaden](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/royal-historie-adel-og-borger-landbrug-handvaerk-industri/frederik-i-flaaden)) **t** (<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på

[http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/royal-historie-adel-og-borger-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/royal-historie-adel-og-borger-landbrug-handvaerk-industri/frederik-i-flaaden)

[landbrug-handvaerk-industri/frederik-i-flaaden](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/royal-historie-adel-og-borger-landbrug-handvaerk-industri/frederik-i-flaaden)) **in**

([http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/royal-historie-adel-og-borger-landbrug-handvaerk-industri/frederik-i-flaaden)

online.dk/boger/anmeldelser-5-5/royal-historie-adel-og-borger-landbrug-handvaerk-

industri/frederik-i-flaaden&title=)

Rasmus Dahlberg, Søren Nørby, Jakob Seerup
Frederik i flåden. Kronprins, konge og søofficer
Gads forlag, 200 sider, ill. 299 kr.

Kronprins, konge og søofficer

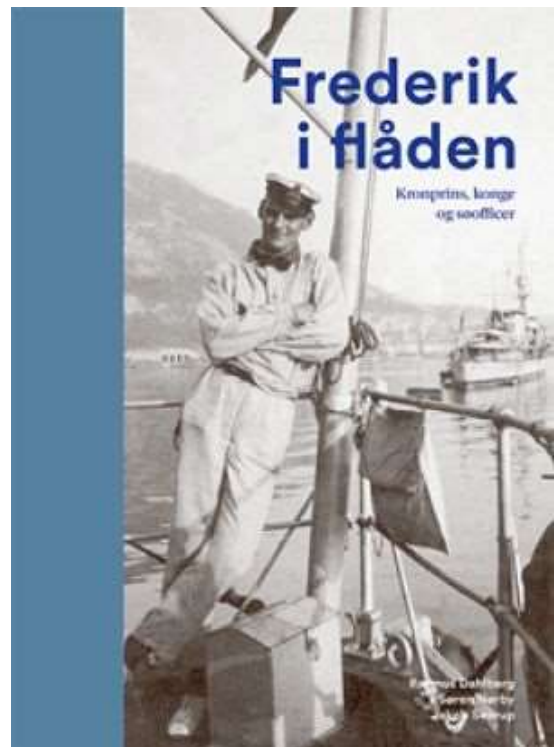
Frederik IX var en søens mand lige fra barnsben. Vi har set ham i flådeuniform igen og igen, set ham på broen spejdende. Nu har de tre historikere Rasmus Dahlberg, Søren Nørby og Jakob Seerup skrevet en fornem bog om denne side af kongens liv: "Frederik i flåden". Krydret med Dronningens små fortællinger, et ypperligt billedmateriale og ukendte begivenheder får vi lov at opleve Frederik IX i hans rette element. Det sted han følte sig mest hjemme.

Af Erik Ingemann Sørensen

Den 14. maj 1919 stod krydseren "Valkyrien" ud fra Holmen med destination Madeira. Ombord var blandt andet 39 kadetter, herunder kronprins Frederik. Prins Knud deltog som kadetaspirant. Mens krydseren var ved Madeira, kom der pludselig kontraordre: "Afgaa til Alexandria, Malta, Azorerne. Afhent Stemmeberettigede Sønderjyske Krigsfanger c. 100. Anløb Gibraltar. Confirm."

Da "Valkyrien" fik Kronborg om styrbord i september, havde man ud over besætningen på 310 mand også 155 danske krigsfanger med hjem. Om de ville stemme dansk eller tysk til folkeafstemningen, blev der ikke spurgt til. Og de blev betragtet som "frie mænd".

Ikke alt var krig på kniven i grænselandet.

Kronprins Frederik var med til at hente sønderjyske krigsfanger hjem til afstemningen i 1920. Det må have været gribende for dem, hvis de så kronprinsen sammen med Christian IX ride over den gamle grænse i 1920. (Illustration fra bogen).

Et livslangt kærlighedsforhold

Som 8-årig fortalte kronprins Frederik, at han ville være sømand. Uden omsvøb. Det bekom ikke Christian X. Kongerne havde altid gjort tjeneste ved hæren – sådan var det nu engang. Og her var det – naturligvis – Den kongelige Livgarde, der vart det helt rigtige. Men Frederik stod fast på sit – og var i sit es, når kongeskibet stod ud på sommertogt. Han blev naturligvis skrevet ind i skibrullen. Besætningen fik numre. Men de sluttede ved 460. Derfor fik kronprinsen det særlige nummer 461, som han bevarede livet igennem. Og i øvrigt brugte som nummerplade på flere af sine biler.

Bogen udkommer i anledning af, at det netop i år er 100 år siden, Frederik IX den 20. september 1921 blev udnævnt til sekondløjtnant i Søofficerskorpset. Hendes Majestæt Dronningen har givet de tre historikere adgang til "kongehusets righoldige samling af private og officielle fotografier... og med stor entusiasme... delt sine minder og viden om kongens liv som sømand med os..." Om kongens valg fortæller majestæten: "Christian 10. var 117 procent barn af Hæren – af Livgarden. Helt fri for at ville noget andet end far, det har han nok ikke været. Det har helt sikkert spillet en rolle."

Karakteristisk for kronprinsen ønskede han ikke at blive behandlet anderledes end kammeraterne. Derfor fungerede han også som kulleper på togterne, hvorved han kom til at ligne det, man dengang kaldte en "morian". Det gjorde man altså. Bogen igennem får vi talrige af disse små fortællinger, der alle er med til at tegne billedet af den "folkelige" kronprins. I ordets bedste betydning.

I foråret 1923 var kronprins Frederik næstkommanderende på motortorpedobåden "Delfinen". Dens chef skulle sammen med kronprinsen se krydseren "Gejser" udlægge røgslør. Men i sidste øjeblik valgte Frederik at blive ombord på "Delfinen". Hvorved "Frederik snød døden". En eksplosionsulykke kostede "Delfinens" chef, kaptajnløjtnant Paul Rützau, livet. "Det var lidt af et tilfælde, at min far ikke var med dén dag. Det var ikke sådan, at han blev holdt væk – han har skullet et eller andet", noterer Dronningen. Man kan så stilfærdigt fundere over, hvad der ville være sket, hvis prins Knud var blevet Danmarks konge. Måske havde vi så ikke haft et monarki i dag.

I 1914 påbegyndte man på Orlogsværket bygningen af flådens største skib, artilleriskibet "Niels Iuel", der dog først blev søsat i 1918 og taget i brug den 23. maj 1923. Herefter ventede en lang række prøvesejladser, så man kunne se, om skibet levede op til det, det skulle. Efter sejladser i de danske farvande, gik turen til blandt andet Bergen, Göteborg, Thorshavn og Leith. Herefter skulle det på togt til Sydamerika. Det blev dog uden kronprinsen, der måtte passe sine royale pligter herhjemme.

Livet igennem optrådte Frederik IX helst i sin admiralsuniform – blandt andet ved underskrivelsen af den nye grundlov i 1953, da vi fik kronprinsesse Margrethe som kommende arving til tronen. Samt på hendes 18-års fødselsdag, hvor hun deltager i sit første statsråd. Og Frederik IX's grav uden for Roskilde Domkirke er markeret med et stort anker. Anderledes kunne det ikke være. Ej heller smukkere.

Den 24. maj 1935 blev kronprins Frederik viet til den svenske prinsesse Ingrid i Stockholm. I havnen lå det forholdsvis nye kongeskib "Dannebrog", der var blevet overdraget til kongehuset i 1932. Et skib Christian X var umådelig øm over. Men sandelig om ikke den gamle konge tog toget hjem og overlod sit skib til de nygifte. Det var jo i og for sig en anerkendelse af kronprinsens maritime karriere. Men der ligger også en anden lille historie bag, som hendes Majestæt har berettet. Da kronprinsesse Ingrid spurgte Frederik, om de ikke kunne låne kongeskibet, afviste han med den begrundelse, at det ville Christian X aldrig tillade. Så spurgte kronprinsessen sin svigerfar. Og fik et ja. Han kunne ikke stå for hende.

Grønlands betydning

Kronprins Frederik besøgte for første gang Grønland sammen med kongeparret i 1921 – altså også for 100 år siden. Som konge vendte han tilbage i 1952, 1960 og 1968. "Især hans første besøg som konge kom til at stå som noget helt særligt for grønlænderne og for kongen selv. "Han havde haft en spændende oplevelse tilbage i 1921, hvor han jo også traf Knud Rasmussen, som han satte umådelig højt, og som han opretholdt forbindelsen med frem til hans død", fortæller Dronningen." Knud Rasmussen døde i 1933. I år er det også 100 år siden, Knud Rasmussen rejste ud på den 5. Thuleekspedition.

På Statens Filmcentral kan man se klip fra Kongeparrets og kronprinsens rejse til det nordatlantiske i 1921: <https://filmcentralen.dk/museum/danmark-paa-film/film/kongeparrets-gronlandsrejse> (<https://filmcentralen.dk/museum/danmark-paa-film/film/kongeparrets-gronlandsrejse>)

Betagelsen af Grønland gav kong Frederik videre til vores dronning. Hun har overført sin begejstring til kronprins Frederik, der blandt andet har deltaget i Siriuspatruljens rejser i Nordøstgrønlands farefulde natur. I 2014 tog kronprinsen hele sin familie med til Syd- og Vestgrønland. Ved den lejlighed sagde kronprinsen blandt andet: "Det er fantastisk at kunne vise sine børn et land, som jeg holder rigtig meget af, og som jeg synes, de 4 har taget rigtig godt imod..." Der er nok ingen tvivl om, at det særlige forhold mellem kongefamilien og Grønland også vil have stor betydning fremover.

Farvel til sømandskongen

Vi vidste det jo godt. Meddelelsen kunne komme når som helst. Og da Danmarks Radio stoppede tv-udsendelsen om aftenen den 14. februar 1972, var man ikke længere i tvivl. Frederik den Niende var død.

Først lå kongen på castrum doloris i Christiansborg Slotskirke i fem dage. Kisten var "svøbt i et admiralsflag og kongeskibets kongeflag. Kongens officerssabel og hans kasket blev sat ovenpå. Den 10. januar blev kisten så kørt til Roskilde Domkirke, hvor begravelsen blev foretaget. Naturligvis var det marinen, der trak kongens bære på en lavet gennem København.

Til sidst skriver de tre forfattere: "Direkte adspurgt om, hvilket foto, H.M. Dronningen synes, bedst beskriver kong Frederik som søofficer, svarede hun: "Han var en dygtig manøvrist. Hvis det ikke var ved en mere officiel begivenhed, så var han glad for selv at tage skibet og lægge til eller gå fra kaj. Han kunne skibet, simpelthen".

"Når han var færdig, gik han hen til maskintelegrafenen og ringede af, så man hørte det nede i maskinen: Kling, kling. Jeg kan stadig huske den lyd. Så så han meget glad og tilfreds ud..."

Kong Frederik ved maskintelegrafen. Illustration fra bogen

Nu kan man jo så mene, at "Frederik i flåden" er det, tyskerne kalder en Kleinigkeit. Men der er nu engang noget befriende ved, at dygtige historikere som de tre forfattere vælger at dele ud af deres store viden – uden det nødvendigvis skal være grundforskning. Vores fælles historie myldrer af småfortællinger, små brikker i det kalejdoskop der netop tegner vores fortid.

Rasmus Dahlberg, Søren Nørby og Jakob Seerup har på forbilledlig vis budt os ind i en verden, der var. En verden der fastholdes takket være deres indsigt og fine fortællekunst.

Det skal de have en meget varm tak for.

[Historie-online.dk, den 29. september 2021]